

S B F

ZÁVERY Z KONFERENCIE

1. október 2018
Bratislava

Úvod

1. októbra sa na pôde Univerzitnej knižnice v Bratislave pod záštitou ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky Miroslava Lajčáka konal v poradí už 12. ročník Slovenského bezpečnostného fóra (SBF) s finančnou podporou Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a NATO – Sekcie verejnej diplomacie. Podujatie organizované študentskou mimovládnu organizáciou Euroatlantické centrum a Univerzitnou knižnicou – Depozitnou knižnicou NATO v Bratislave sa tematicky sústredilo na 25 rokov samostatnej Slovenskej republiky a jej pôsobenia na medzinárodnopolitickej scéne, nastávajúce predsedníctvo SR v OBSE a úlohy strategickej komunikácie, ktorá bola zároveň nosnou témou Okrúhleho stola mladých lídrov, sprievodného podujatia SBF 2018. Program podujatia svojím úvodným prejavom otvoril František Ružička, štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR. Podľa jeho slov význam SBF spočíva vo vytváraní priestoru pre substantívnejšiu diskusiu a budovaní spoločenského vnímania vecí, ktoré sa vo svete dejú, ako na nás vplývajú a ako sa s nimi možno vysporiadať. V súčasnosti na Slovenskú republiku a jej vývoj vplýva viacero hrozieb – kríza multilateralizmu, meniace sa hranice a dlhodobé konflikty – ktoré čoraz efektívnejšie využívajú internet, vytvárajúc vlastnú, virtuálnu realitu. Napriek tomu je dôležité hovoriť aj o pozitívach. Politika SR je bezpečne ukotvená v NATO a v EÚ, pričom členstvom v nich, ako aj v iných medzinárodných organizáciách, Slovensko proklamuje svoje hodnoty a potvrdzuje, že patrí k najvyspelejším štátom na svete. Naša bezpečnosť, obranyschopnosť a kredibilita sú však podmienené predovšetkým silou Aliancie a Únie, kvôli čomu je naše členstvo v nich absolútnou nevyhnutnosťou.

"Slovenská republika nie je iba konzumentom bezpečnosti, ale aktívne sa podieľa na jej zlepšovaní."

25 rokov zahraničnej a bezpečnostnej politiky SR - kde sa nachádzame a kam smerujeme?

Po vzniku samostatnej Slovenskej republiky existovali od potenciálneho členstva v NATO a EÚ úplne iné očakávania, aké sú v súčasnosti. V tomto období by nikto nepredpokladal budúce narušenie stability v podobe súčasného Brexitu. Multilateralizmus prešiel počas svojho vývoja viacerými krízami, či to bola vojna v Juhoslávii a situácia okolo Kosova, teroristický útok na USA v roku 2001, stále trvajúca stabilizačná operácia v Afganistane, či udalosti na Ukrajine. Rovnako ako dnes, ani pred 25 rokmi Slovensko nevedelo, kam budú jeho zahraničnopolitické vzťahy napredovať, avšak jeho vrcholní predstavitelia boli plní optimizmu. Prvé štvrtstoročie SR možno rozdeliť na tri pomyselné obdobia definované vnútornou diskusiou v krajine. Prvým je rok 1993, kedy sme sa stali samostatným štátom a začali sme budovať svoju zahraničnopolitickú strategickú orientáciu, završenú orientáciou na Západ, ktorá bola následne zakotvená prístupom do transatlantických a euroatlantických štruktúr v druhom období, v prelomovom roku 2004.

Posledným dôležitým medzníkom je rok 2014, kedy opäť v dejinách vypukla medzisháttna vojna v podobe ukrajinského konfliktu, spôsobujúca opätovnú polarizáciu medzinárodného spoločenstva. Práve po udalostiach na Ukrajine prešiel dôraz NATO na teritoriálnu obranu európskych spojencov – Článok 5 Severoatlantickej zmluvy sa momentálne využíva prítomnosťou spojencov v Pobaltí, na ktorej aktívne participuje aj SR. Aliancia je predovšetkým o zdieľaní zodpovednosti a záväzkov vyplývajúcich z členstva v nej, akým je napríklad dosiahnutie obranného rozpočtu na úrovni 2% HDP, ktoré je potrebné v prvom rade vnímať ako garanciu vlastnej bezpečnosti.

"Zdieľame to, čo zdieľame a podporujeme sa tam, kde sa máme podporovať."

Radovan Javorčík, stály predstaviteľ SR pri NATO

"Modernizácia ozbrojených síl je vojensko-politickou ambíciou SR."

Róbert Ondrejcsák, štátny tajomník Ministerstva obrany SR

Komentár k predsedníctvu SR v OBSE

Slovenská republika v roku 2019 prevezme predsedníctvo v Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) – najväčšej bezpečnostnej organizácii v Európe, ktorá združuje 57 účastníckych štátov a zameriava sa na konfliktné oblasti vo všetkých regiónoch. Úlohou SR počas predsedníctva bude určovať, kam sa bude OBSE svojou agendou uberať. Karla Wursterová, generálna riaditeľka Sekcie medzinárodných organizácií, rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR, vo svojom komentári k predsedníctvu nepochybovala o tom, že sa tejto úlohy zhostíme zodpovedne, nakoľko Slovensko je silnou krajinou, ktorá na medzinárodnej politickej scéne dokázala, že je relevantným hráčom, čo chce zároveň dokázať aj počas predsedníctva. SR preberá predsedníctvo v zložitom období plnom bezpečnostných výziev a hrozieb. Konfliktné oblasti, na ktoré sa bude počas predsedníctva klásť najväčší dôraz, budú Ukrajina, Moldavsko, Náhorný Karabach, či južný Kaukaz. Momentálne panuje medzi jednotlivými členmi veľká nedôvera a jediné východisko z tejto zložitej situácie predstavuje spoločný dialóg všetkých zainteresovaných strán. Slovenské predsedníctvo je záležitosťou viacerých vládnych sektorov, nielen MZVaEZ SR, keďže popri Ministerstve vnútra SR a Ministerstve obrany SR sa vedú dialógy aj s niekoľkými organizáciami z mimovládneho sektora. Predsedníctvo má byť taktiež zamerané na mládež, ktorá je v tejto dobe veľmi náchylná veriť nepravdivým informáciám z rôznych alternatívnych médií, čo má za následok narastanie extrémizmu. Najdôležitejšie však bude sústrediť sa na ľudí, o ktorých toto predsedníctvo je, a zvýšiť dôveryhodnosť tejto organizácie medzi širokou verejnosťou.

"Chceme mať realistické predsedníctvo, nechceme mať prehnané očakávanie, ale chceme riešiť témy, ktoré rezonujú a vyžadujú pozornosť."

Karla Wursterová, generálna riaditeľka Sekcie medzinárodných organizácií, rozvojovej spolupráce a humanitárnej pomoci Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR

Predsedníctvo Slovenska v OBSE - výzva či príležitosť?

OBSE je aj napriek nadchádzajúcemu predsedníctvu SR v roku 2019 medzi laickou verejnosťou pomerne neznámou organizáciou. Ide však o organizáciu s nesmiernym špecifickým postavením, pričom ako príklad stačí uviesť jej aktivity na Ukrajine, keď dokázala do 24 hodín od vypuknutia konfliktu vyslať do krajiny pozorovaciu misiu, a ktoré v neposlednom rade zaistili krehký mier v čase vojny. Organizácii právom prináleží popredné miesto medzi medzinárodnými organizáciami – je to najlacnejšia a zároveň najväčšia bezpečnostná regionálna organizácia na svete, ktorá zastáva kľúčovú pozíciu pri budovaní mieru na severnej pologuli. Po OSN je zároveň jedinou organizáciou, ktorej sa podarilo spojiť USA a Rusko, a v súčasnosti slúži ako platforma na rokovania napríklad medzi predstaviteľmi arabských krajín a Izraela. Pri vysokom počte a konsenzuálnom rozhodovaní je síce miestami náročnejšie dosahovanie dohôd či výsledkov, na druhej strane to však potvrdzuje, že OBSE je predovšetkým o dialógu.

OBSE je prítomná vo viacerých konfliktných regiónoch, vďaka čomu disponuje skúsenosťami v otázke možností ich riešenia. Dôležitým faktom je, že dohody v rámci OBSE nemajú právnu vymožitelnosť a organizácia stojí predovšetkým na normách, čo môže SR počas predsedníctva použiť vo svoj prospech na presadzovanie svojich záujmov. Viaceré témy, na ktorých má Slovensko záujem, zároveň spadajú do konceptu OBSE. Treba však zdôrazniť, že musíme zostať racionálni, čo sa týka cieľov počas predsedníctva a nemať prehnané očakávania. Jedným z faktorov komplikujúcich naše predsedníctvo bude aj fakt, že momentálne čelíme viacerým bezpečnostným výzvam a konfliktom, kvôli čomu bude Predsedníctvo SR v OBSE nielen príležitosťou, ale aj výzvou.

"OBSE nemá iba recept na riešenie konfliktov, ale predovšetkým aj na ich prevenciu."

Radomír Boháč, stály predstaviteľ SR pri OBSE

"Konfliktom sa budeme venovať, nie preto, že by sme si to vybrali, ale preto, že existujú. Konflikt na Ukrajine nie je zamrznutý, je to živý konflikt. Ide nám o ochranu civilného obyvateľstva a aj toto je dôkaz, že predsedníctvo bude o ľuďoch."

Róbert Kimág, riaditeľ Odboru pre predsedníctvo SR v OBSE MZVaEZ SR

Okrúhly stôl mladých lídrov

Okrúhly stôl mladých lídrov sa stal unikátnou platformou pre účasť mladých profesionálov zaujímajúcich sa o bezpečnostnú politiku, ktorí majú vďaka podujatiu príležitosť participovať na kreácii podnetov pre zlepšovanie bezpečnostnej situácie Slovenskej republiky. Tohtoročný formát Okrúhleho stola mladých lídrov sa postaral o produktívnu a podnetnú diskusiu na tému strategickkej komunikácie, jednej z najväčších a najaktuálnejších výziev bezpečnostnej politiky všetkých štátov. Vo významnej miere práve šírenie informácií ovplyvňuje politiku v oblastiach bezpečnosti a obrany jednotlivých štátov sveta. Príkladom je situácia na Ukrajine a prítomná proruská propaganda pred vypuknutím samotného konfliktu, ktorá ovplyvnila verejnú mienku podstatnej časti ukrajinského obyvateľstva na ruskú stranu. Participanti na záver diskusie definovali vlastné podnety, ako možno zlepšiť súčasnú strategickú komunikáciu na Slovensku – od dôležitosti výberu cieľovej skupiny, akcentovanie pozitív a výhod členstva SR v NATO, či Aliancie ako takej, prezentovanie Slovákov významne sa angažujúcich v štruktúrach NATO, až po konzistentnosť informácií a nutnosť zosúladiť a prezentovať jednotný postoj štátnych predstaviteľov k rôznym témam prezentovaným verejnosti. Tieto podnety boli následne prezentované počas záverečnej panelovej diskusie SBF 2018, ktorá mala rovnaké tematické zameranie.

Aktuálne bezpečnostné výzvy: úloha strategickej komunikácie

Strategická komunikácia a jej úloha v súčasnosti sa kvôli svojej dôležitosti stala integrálnou súčasťou diskusie o bezpečnosti a bezpečnostnej politike. Pri jej efektívnom využívaní slúži strategická komunikácia ako jedinečný nástroj komunikácie štátnych predstaviteľov so širokou verejnosťou na prezentáciu svojich postojov, priorit a podobne. Slovensku v tomto ohľade chýba jeden ucelený hlas, kvôli čomu vzniká potreba vytvorenia uceleného naratívu – od najvyšších predstaviteľov štátu až po zvyšok obyvateľstva. S určitosťou možno tvrdiť, že ide o aktivity dlhodobého charakteru, pričom je dôležité prezentovať nielen pozitívne aspekty, ale aj nedostatky, ktoré potrebujeme odstrániť.

V súčasnosti vidíme čoraz väčšiu iniciatívu v oblasti strategickej komunikácie, no pre jej fungovanie je dôležitá systematickosť a eliminácia masových kampaní. Dôležitá je dlhodobá podpora strategickej komunikácie a udržateľná podpora členstva v NATO, EÚ a podobne. Témy spojené s členstvom v medzinárodných organizáciách by mali primárne súvisieť s hodnotovým ukotvením slovenskej spoločnosti. Podpora strategickej komunikácie je však aj naďalej iba parciálna a je nevyhnutné zvýšenie miery informovanosti, pričom je dôležité dbať na skutočnosť, že každý štát v otázkach strategickej komunikácie reaguje a funguje inak. Momentálna situácia však nie je až taká zlá, ako sa na prvý pohľad zdá. Síce sa môže ešte zmeniť, no medziročné trendy sú pozitívne. Je však dôležité aj naďalej pracovať systematicky a vyhýbať sa ad hoc riešeniam. Strategická komunikácia totiž pomáha formovať budúcnosť ďalších generácií.

"Cieľom NATO je dostať sa aj k ľuďom, ktorí o témy, ako strategická komunikácia, nejavia bytostný záujem."

Petr Luňák, zástupca riaditeľky Sekcie verejnej diplomacie NATO

"Vidíme úžasnú iniciatívu ľudí na MZVaEZ SR, ktorí sa chopili tejto myšlienky, mimovládne organizácie a aj akademická činnosť, ktorá prináša svoje ovocie, je však potrebné dať celej snahe viac systematický charakter."

Peter Terem, vedúci Katedry medzinárodných vzťahov a diplomacie
Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov Univerzity Mateja
Bela v Banskej Bystrici

Odznelo počas SBF

"Ak nebudeme myslieť na našu vlastnú bezpečnosť, nebudeme mať legitimitu medzi obyvateľstvom. Musíme venovať pozornosť aj vnútornej modernizácii našej krajiny."

Juraj Marušiak, vedecký pracovník Ústavu politických vied Slovenskej akadémie vied

"Zisťujeme, že mladá generácia nie je tak isto vybavená argumentami a poznaním tak, ako mladá generácia pred 15 rokov. Zmenil by som prácu s mladou generáciou a týmto ďakujem Euroatlantickému centru ako ostrovčeku takejto práce."

Radovan Javorčík, stály predstaviteľ SR pri NATO

"Proti propagande nemožno bojovať protipropagandou, nemôžeme na ňu reagovať klamstvami."

Róbert Ondrejcsák, štátny tajomník Ministerstva obrany SR

"Predsedníctvo v OBSE je politická funkcia - Slovensko bude udávať tón a vyberať jeho aktivity. Budeme niesť politickú zodpovednosť. Je to výhodou pre nás, avšak nevýhodou pre OBSE, nakoľko sa priority predsedníctva môžu meniť každý rok."

Klaudia Báňaiová, projektová manažérka Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku

"Je veľmi veľa vecí, ktoré sa týkajú OBSE, čo je požehnaním a prekliatím zároveň. Je priamo prítomná v konfliktných oblastiach. Má veľmi veľa výziev, ktorým čelí, no práve to jej dáva tú pridanú hodnotu."

Samuel Goda, prodekan pre rozvoj, Fakulta medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave

"Aj kampaň WeAreNATO prispela k tomu, aby rástla podpora NATO medzi mladými ľuďmi."

Katarína Klingová, výskumná pracovníčka GLOBSEC Policy Institute

"Je dôležité, kto sa strategickému komunikácii chytí. V SR to bolo MZVaEZ, napríklad v Rumunsku a Veľkej Británii to boli ministerstvá obrany. Záleží na tom, kde je v jednotlivých krajinách hybná sila, aby sa to dostalo do systematickejšej fázy."

Petr Luňák, zástupca riaditeľky Sekcie verejnej diplomacie NATO

S B F

Organizátori

EUROATLANTICKÉ CENTRUM
EURO-ATLANTIC CENTER

univerzitná knižnica
v bratislave

S finančnou podporou

Partneri

 @EACenter

www.sbf.eac.sk